sintactice care nu pot fi determinate, autorii unor gramatici au evitat să folosească termenul *particulă*, susbstituindu-l prin denumiri mai precise.

Secţiunea a patra conţine doar o singură contribuţie: cea a lui Carmen Castillo Peña, *Gramática de las unidades autónimas del español*. Obiectul acestei cercetări îl constituie analiza unor proprietăţi gramaticale ale secvenţelor *autonime*, numite şi *unităţi autorferenţiale.* Autonimele sunt o componentă esenţială a discursului metalingvistic, a cărui particularitate discriminantă sunt semne. Acestea, la rândul lor, reprezintă un semnificat pentru un alt semn, sau sunt „obiecte desemnate”, în raport cu alte fenomene discursive.

În concluzie, contribuţiile cuprinse în volumul *Estudios sobre lo metalingüístico (en español*) abordează aspecte metalingvistice importante ale limbii spaniole, atât din perspectivă teoretică generală cât şi din perspectivă discursivă sau pragmatică.

EUGENIA BOJOGA
Universitatea „Babeş-Bolyai”
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31

CHRISTOPHER MOORE, *Les plus jolis mots du monde*, Paris, Albin Michel, 2006, 158 p.

Les plus jolis mots du monde poate fi încadrată în seria lucrărilor care susţin sau pornesc de la ideea că fiecare limbă este o oglindă a particularităţilor culturale ale poporului care o vorbeşte. Cartea se prezintă sub forma unei colecţii de cuvinte, expresii sau locuţiuni intraductibile (sau greu de tradus), deosebit de expresive, proverbe din aproximativ treizeci şi cinci de limbi şi dialecte ale lumii. Cele nouă capitole mari reprezintă cele nouă grupe de limbi asupra cărora s-a oprit autorul: limbile Europei Occidentale; limbile Europei de Est; limbile nordice; limbile Orientului Mijlociu; limbile Africii; limbile asiatice; limbile clasice şi vechi; dialectele şi limbile rare; creola şi pidigin.

Fiecare capitol începe cu o prezentare de ansamblu a grupului respectiv de limbi. Cititorul va putea, astfel, găsi, în această parte a capitolului, aspecte generale legate de trecutul, mentalitatea, cultura popoarelor din al căror tezaur lingvistic urmează să extragă cele mai originale cuvinte. Dar în funcţie de ce criterii face autorul selecţia acestor cuvinte, deoarece, în mod evident, unui asemenea subiect i s-ar cuveni un spaţiu mult mai extins decât 150 de pagini? Răspunsul ni-l oferă autorul în partea finală a cărţii: „Termenii şi expresiile intraductibile reunite aici [...] nu au fost selectate după o anumită logică şi nu am încercat în nici un caz să scriu o lucrare exhaustivă. Termenii selectaţi reprezintă concepte, expresii, proverbe care la un moment dat mi-au stârnit curiozitatea.” (p. 151). Pe de o parte, regretăm că limba română nu a trezit interesul autorului, aceasta nefiind inclusă în niciun capitol, pe nicio listă cu ,,nestemate” lingvistice. Pe de altă parte, apreciem faptul că lucrarea are un caracter personal. În acest sens, se cuvine să adăugăm că, deşi cartea nu are un caracter riguros ştiinţific (adresându-se mai ales cititorului de rând), totuşi proiectul de a prezenta expresii specifice din mai bine de treizeci şi cinci de limbi, de a explica contextul socio-cultural care le-a generat şi în care acestea funcţionează ni se pare plin de interes şi absolut profitabil pentru orice tip de cititor. Acesta poate descoperi, de asemenea, pornind chiar de la limba-sursă, sensul originar al unor cuvinte comune precum *ketchup*, *yoga*, *nirvana* etc.

Les plus jolis mots du monde desemnează în principal elemente de spiritualitate, diverse stări emoţionale, principii de filosofie şi morală populară, dar şi realităţi socio-politice sau specificităţi culinare.

În toată această activitate de strângere a expresiilor, e de la sine înţeles că autorul a apelat la un număr considerabil de colaboratori, specialişti în cele 35 de limbi şi culturi pe care le-a avut în vizor. Vom menţiona doar câteva nume: Tom Kirk (pentru germană), Joumana Medlej (pentru arabă), Tang Si Xian (pentru chineză) ş.a.m.d.

Pentru a introduce cititorul în atmosfera cărţii, vom prezenta, selectiv, câteva expresii. Am reţinut din limba germană cuvântul *Schadenfreude* (*Schaden – pagubă*; *Freude – bucurie*) care înseamnă „a te bucura de răul celuilalt". Iată şi un termen puternic ancorat în cultura italiană, care poate fi tradus numai recurgându-se la explicaţii suplimentare: *ristretto* = ceaşcă minusculă de cafea neagră însoţită de o ceaşcă de apă, pe care italienii o sorb în picioare la tejghea în drum spre lucru. Verbul din olandeză, *uitwaaien*, înseamnă „a savura o plimbare pe vreme de vânt" şi poate fi pus în legătură cu tablourile peisagiştilor flamanzi din secolul al XVIII-lea. Vom afla, puţin mai încolo, ca o curiozitate, faptul că limba maghiară dispune de aproximativ două sute de termeni pentru a defini rasa şi culoarea unui cal. Iar dacă ar fi să caracterizeze poporul suedez printr-un singur cuvânt, autorul ar alege *lagom*, greu de transpus într-o altă limbă, care conţine ideea de „stare nedefinită situată la mijloc între două extreme: nici prea mult, nici prea puţin, numai cât trebuie".

Cu limbile arabă, turcă, persană e absolut evident că ne îndreptăm spre cu totul alte tărâmuri culturale şi lingvistice. *Helal* se foloseşte în limba turcă atunci când cineva dă ceva unei persoane şi ar putea fi parafrazat prin „acesta e de acum înainte în mod legitim al tău, îl meriţi şi nu îmi datorezi nimic în schimb". Este un fel de compliment la adresa beneficiarului, un fel de a-i spune că este drept şi onest. Din limba persană am reţinut un proverb extrem de imaginativ: „Nul autre que mon doigt ne me grattera le dos", care ne îndeamnă să ne sprijinim pe propriile forţe pentru a reuşi ceva în viaţă. Substantivul *ilunga* aparţine unui dialect african numit *tshiluba* şi a ocupat locul întâi la un clasament al celor mai intraductibile cuvinte din lume; *ilunga* desemnează o persoană care e dispusă să ierte o greşeală o dată, să o tolereze a doua oară, dar niciodată a treia oară. După ce ni se aminteşte de clivajul cultural imens existent între lumea occidentală şi cea asiatică, de faptul că în limba chineză nu există trecut, prezent şi viitor, deci că nu există noţiunea de temporalitate lineară pe care o cunosc limbile occidentale, vom avea ocazia, de exemplu, să descoperim noţiunile de *yin* şi *yang* în sensul lor original bogat. *Shibui* ar exprima însuşi conceptul de simplitate clasică al japonezilor. O altă noţiune: *aware* exprimă conştiinţa şi înţelegerea naturii efemere a splendorii lumii şi tristeţea vieţii, un sentiment dulce-amar...

În greaca modernă, *meraki* este un substantiv care trimite la dăruirea de sine într-o activitate, la faptul de a pune fantezie, suflet, dragoste într-o anumită activitate, de a se dărui, de a se implica total. În latină, *accidia* reprezintă o stare de prăbuşire spirituală, de tristeţe care îţi taie orice elan de a acţiona. Irlandezii desemnează printr-un singur cuvânt: *craic* toate ingredientele care fac dintr-un moment petrecut în compania cuiva unul reuşit: râsul, conversaţia plăcută, muzica şi compania bună.

Ne vom opri aici cu selecţia aleatorie din cadrul celor mai originale cuvinte din lume, asigurând cititorul de plăcerea de a călători în jurul lumii însoţit de cei mai ciudaţi, de cei mai poetici şi mai intraductibili termeni.

GEORGIANA GIURGIU
Universitatea „Babeş-Bolyai"
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31